
KRÓNIKA

A ROMÁNIAI KULTÚRA NAPJAI JUGOSZLÁVIÁBAN. A két államfő, Josip Broz Tito és Nicolae Ceausescu védnökségével, szeptember 11-e és 18-a között romániai kulturális napokat tartottak Jugoszláviában, annak a rendezvénysorozatnak viszonozásául, amelyet a tavasszal Romániában szerveztek. Országos jellegű volt a manifesztáció, hiszen Belgrádon valamint a köztársasági és tartományi fővárosokon kívül még mintegy 20 város látta vendégül a romániai művészeket. Szinte lehetetlen számba venni valamennyi rendezvényt: kiállítást, irodalmi estet, színházi és filmbemutatót, hangversenyt stb. Így csupán azokat említjük, amelyek erőteljesebb visszhangra találtak művészeti életünkben és a közönségnél is.

A rendezvénysorozatot Belgrádban könyv- és könyvillusztráció-kiállítás vezette be, ezt követően pedig a két ország íróküldöttsége és könyvkiadóink képviselői találkoztak. Az írók a kortárs román irodalomról folytattak kerekasztal-beszélgetést, a kiadók pedig felmérték, mit tettek eddig a két ország irodalmának népszerűsítése terén. Tekintettel arra, hogy a fordításban megjelent művek száma nem kielégítő, a könyvkiadók megegyeztek, hogy ezentúl nagyobb figyelmet szentelnek egymás irodalmi értékeinek közlésére. Az irodalmi jellegű rendezvények között megemlítjük a szarajevói román költészeti estet és a szebeni írók fellépését több délbánáti községben.

A mai román színművészetet a bukaresti Vígszínház és a Konstancai Drámai Színház prezentálta. A bukarestiek Belgrádban Liviu Rebreanu A boríték című darabját mutatták be, a konstancaiak pedig Mircea Radu Iacoban Szombat a Veritasban és Mircea Stefanescu A kis pokol című darabját hozták Újvidékre és Vajdaság többi városába. Szlovéniában portyázott a szebeni bábszínház, és arra jártak a romániai zeneművészek is. A szatmári Állami Kamarazenekar Ljubljánában és Mariborban hangversenyzett Mircea Cristescu vezényletével és Csaba Péter szőlőjával. Macedóniában a bukaresti Song diák-együttes járt: Szkopjében és Sztrugában kórusműveket adtak elő.

A művelődési napok keretében az ország minden táján vetítettek román filmeket, amelyek közül a Dr. Poenaru, a Pillanat és a Különkiadás címűre figyelt föl jobban a közönség. Ljubljánában, Zágrábban, Varaždinban, Zrenjaninban, Prištinában rajz-filmbemutatót is rendeztek.

Újvidéken egy nagyszabású kiállításon a román dekoratív művészetet mutatták be, a szlovén fővárosban pedig a mai Romániát dokumentumfénykép-kiállítás szemléltette.

Mint e röpke felsorolásból is kiteszik, sokoldalú és jól szervezett rendezvénysorozat keretében kapott betekintést a jugoszláv közönség a romániai művészetbe.

MÓRICZ ZSIGMOND-EMLEK-
EST ÚJVIDÉKEN ÉS DOROSZ-

LÓN. Móricz Zsigmond születésének századik évfordulóján emlékeket tartottak Újvidéken és a bácskai Dorozló faluban, amelynek művelődési egyesülete három évtizede viseli az író nevét. Az Újvidéki Rádió M-stúdiójában megtartott esten Bori Imre irodalomtörténész vázolta Móricz írói pályájának néhány szakaszát, elemzésében felvetve azokat a dilemmákat is, amelyeket az irodalomtörténetnek nem szabad megkerülnie. A Boldog ember című est regényrészletek bemutatásával tisztelgett az író emlékének.

Dorozslón Czine Mihály magyarországi irodalomtörténész szolt Móricz Zsigmondról, majd Hecceg János író, aki itt telepedett le a faluban, átadta a művelődési egyesületnek Móricz Zsigmonddal folytatott levelezésének néhány darabját.

BORI IMRE KÖSZÖNTÉSE A CSÉPE-EMLÉKNAPOKON. Az idei Csépe-emléknap központi eseménye dr. Bori Imre, a tudós, az egyetemi tanár a jugoszláviai magyar irodalom, szellemi és kulturális élet egyik legkimagaslóbb egyéniségének köszöntése volt, születésének ötvenedik évfordulóján. A kishegyési rendezvényen dr. Szeli István, a tudós- és tanártárs köszöntötte Bori Imrét és méltatta életművének eddig megvalósult szakaszát. Vázolta impozáns méretű és értékű irodalomtudományi és kulturális munkásságát, kitérve azokra a területekre, amelyekben Bori Imre munkásságával csapásokat vágott vagy pedig tovább építette, sokszor újraépítette mindazt, ami már megvolt.

Szeli István bevezetőjében a többi között a következőket mondta: „Onmagában nyilván vajmi keveset mond, ha számszerűen ismertetjük műveinek bibliográfiai adatait: azt, hogy 20

önállóan megjelent könyvét ismerjük, vagy hogy egy nemrég készült erősen szelektív bibliográfiai felmérés is 240 tanulmányát-cikkét tartja számon. Nincs mód rá, s nem is vezetne célhoz, hogy ezeket külön-külön, vagy akár csak témakörök szerint is felsoroljuk és megnevezzük. Kíséréljük meg inkább, hogy az általa művelt diszciplínák tartalmi és minőségi vonatkozásaira fordítsuk figyelmünket, rámutatva szemléleti és módszertani meghatározókra Bori Imre munkásságában, amelyek jellegzetesen, markánsan mutatják irodalomtudósi portréjának vonásait.

Munkásságának (s ezúttal is csak írói alkotásaira szorítkozunk) négy nagyobb és elkülöníthető, végső soron azonban egymást kiegészítő területét lehet megnevezni: 1. a magyar irodalom története, 2. a magyar folklór, 3. a jugoszláviai magyar irodalom vizsgálata, valamint 4. a magyar és a délszláv irodalom kapcsolatainak kutatása és értelmezése. — Nyilvánvaló, hogy ezeken a nagy területeken belül is tovább lehetne finomítani e felosztást, tematikus körök, korszakok, jelenségek vagy írói opusok szerint. Például a magyar irodalmon belül: az avantgarde, a századvég, a 19. század nagy egyéniségei, a régi magyar irodalom alakjai és jelenségei stb. Ezúttal azonban nem a pedáns csoportosításra törekszünk, hanem azt szeretnénk kiemelni, hogy mindezek közös vonása a szerző szemléletének, problémátalásának, módszereinek, kérdésvételének az újszerűsége és eredetisége, a megközelítés sajátos vonásai, ami olykor ellenvéleményt vagy éppen polémiát, heves vitát vált ki, s termékeny eszmecserekre ad alkalmat. Ismét csak példaképpen említjük meg néhány sokat vitottat, de kezdeményező és rendkívül gyümölcsöző eredményeket hozó támáját: Ady és

a Nyugat forradalmat jelent-e irodalmunkban vagy egy korszak lezárását? Az irodalmi avantgarde tévelygés, alkalmi irodalmi divat volt-e vagy pedig korszak és megújulás? Más területekről merítve példákat: lehetséges és eredményes lehet-e a komparatiztika (az összehasonlító irodalom) művelése a megszokott és beidegzett eszközzel, vagy pedig mind a célok, mind a módszerek gyökeres újítására van szükség?

Az itt futólag említett területek mindegyikén Bori Imrének jelentős eredményei vannak, amelyek a magyar irodalomtudomány egészére is kihatnak, s ösztönzik, serkentik az egyes, tényként kezelt megállapítások és végérvényesnek tartott ítéletek újrafogalmazását, legalábbik újbóli átgondolását."

ÍRÓEGYESÜLETI KÖZGYŰLÉS KANIZSÁN. A szeptember derekán Kanizsán megtartott hagyományos írótábor keretében közgyűlést tartott a Vajdasági Íróegyesület, amelyen több jelentős kezdeményezésről nyilvánítottak véleményt. Az Íróegyesület javaslatot tett a több nyelvű vajdasági irodalmak vizsgálatára. Tulajdonképpen egy átfogó bibliográfia elkészítését indítványozzák, amely a háború utáni időszakban megjelent recenziók, kritikák, tanulmányok és cikkek jegyzéke lenne. (Hasonló, csak összehasonlíthatatlanul nagyobb méretű munkáról lenne szó, mint amilyent a jugoszláviai magyar nyelvtérre vonatkozóan a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete immár egy évtizede közöl Pastyik László munkája nyomán). A közgyűlésen felvetett javaslat mérlegelésére egy különbizottság alakult, amelynek feladata a szakintézményekkel való együttműködés és megbeszélés lesz. Az Íróegyesü-

let megvitatta az új alapszabály-tervezetet is, amely az irányítással kapcsolatban tartalmaz újításokat.

Ugyancsak az írótábor keretében tanácskoztak a vajdasági folyóiratok szerkesztői az egyesület által javasolt és írói alkotómunka javadalmazásával kapcsolatos öngazgatási megvezéstervezetről. A folyóiratok támogatják azt az elképzelést, hogy az egyívnyi irodalmi szöveg tiszteletdíját egyenlítették ki a tartományi átlagos személyi jövedelemmel. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a folyóiratok már a jövő év elejétől a jelenlegi tiszteletdíjak majdnem kétszeresét fizetnék, ami minden bizonnyal előnyös lenne az írók és a folyóirat-szerkesztőségek számára is, tekintettel arra, hogy ily módon meg lenne fizetve a mű valódi értéke. A tiszteletdíjak növelésére tett javaslat az írónak lehetővé tenné a szabad státust is, illetve megoldaná azok anyagi helyzetét, akik jelenleg is csupán írói munkájukból élnek.

A szokásos kanizsai rendezvények mellett az idei tábornak volt egy kellemes megbízatása is: köszönteni a 70. születésnapját ünneplő Herceg Jánost. A zárórendezvényen az Írószövetség nevében Gion Nándor elnök, az írók és a közönség nevében Czine Mihály budapesti irodalomtörténész méltatta és köszöntötte a jugoszláviai magyar irodalom e kivételes értékű alkotóját. Rendhagyó eseménye volt az írók találkozójának az *Uzenet* különszáma is, amely az eddigi 26 rendezvény sajtóanyagából tallóz.

NEMZETISÉGI NYELVŰ TERMINOLÓGIAI SZÓTÁRAK. A tartományi tudományügyi öngazgatási érdekközösség végrehajtó bizottsága közgyűlése elé terjesztette a Vajdaság nemzetiségeinek nyelvén, tehát magyar, szlovák, román és ruszin

nyelven készülő öngazgatási Terminológiai Szótár kiadásának megegyeztetését. Ezzel tulajdonképpen már zöld fényt is kapott a javaslat e fontos szótárak elkészítésére, hiszen az anyagi eszközök előteremtése után a közgyűlésnek aligha lesz kifogása a szótárak megjelentetésére. A javaslat szerint a magyar nyelvű szótár 3500-as példányban jelenne meg, a szlovák 2000, a román 1500, míg a ruszin nyelvű 1000 példányban. Az eddigi érdeklődésből ítélve a jelzett példányszám mintegy nyolcvan százalékát a közigazgatási szervek, társadalmi-politikai szervezetek és öngazgatási szervek, valamint intézmények és intézetek vásárolnák föl, a többi pedig könyvtárusi forgalomba kerülne.

TISZTSÉGVÁLTÁS A HUNGAROLÓGIAI INTÉZETBEN. A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének munkaközössége dr. Bori Imre egyetemi rendes tanárt, az eddigi igazgatóhelyettest nevezte ki az újvidéki Intézet igazgatójává, helyettesévé pedig Utasi Csaba tanársegédet. A tisztségváltás október elsején történt, amikor dr. Szeli István eddigi igazgatónak lejárt második megbízási ideje is. Tisztségváltás volt az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának dékáni posztján is. Új dékánná dr. Čedomir Popov történészt választották, helyettese pedig dr. Matijevics Lajos és dr. Slavko Krkljuš.

ELHUNYT JELKA ASIĆ. Szeptember 11-én Zágrábban hosszú betegség után elhunyt Jelka Asić, a Szabadkai Népszínház és a vajdasági színházaság egyik legtehetségesebb művésze. Számos kiváló alakítása volt, mégis elsősorban Krleža Agóniájának Laurájákként, Ibsen Nórájákként és Racine Phedrájákként vonult be a vajda-

sági színházaság történetébe és marad meg a közönség emlékezetében.

MEGKEZDÖDÖTT A TRÓFEA VETÍTÉSE. Szeptember derekán országos filmfesztivál legjobb alkotásává nyilvánított Trófea vetítését. A filmet Deák Ferenc forgatókönyve alapján Vicsék Károly készítette, és újvidéki díszbemutatója után a *Dolgozók*, a *Dnevnik* és az Újvidéki Televízió szerkesztősége kerekasztal-beszélgetést szervezett, amelyen több mint húsz meghívott kultúrunkás értékelte, rámutatva erőire és fogyatékosságaira is. A sikeres beszélgetésen elhangzottakat a *Dolgozók* szeptember 20-i és 27-i számában közli.

A SZABADKAI NÉPSZÍNHÁZ MŰRA-VIDÉKI VENDEGJÁTÉKAIRÓL. Rendhagyó színházi beszámolóra kényszerül az ember, ha a Szabadkai Népszínház legutóbbi Mura-vidéki turnéjáról kíván szólni. Mert bármennyire is fontos lejegyezni, hogyan, milyen művészi szinten játszott az együttes, ezúttal még fontosabb — nem túlzás azt mondani: más — szempontokat előtérbe helyezni. S ezt a más szempontot az a pusztán tény kínálja, hogy pontosan húsz éve járja minden ősszel, évadkezdéskor a Szabadkai Népszínház Szlovénia magyarlakta vidékeit.

Amikor az ötvenes években társadalmunk érdeklődése fokozott mértékben fordult a nemzetiségi kultúra és oktatás, egyáltalán a nemzetiségek helyzete felé, megkezdődtek a két nyelvű oktatás előkészületei, az itt élő magyarság kultúrájának ajtó nyílt a jugoszláviai magyarság kultúrája felé. A topolyai és a lendvai művésztelep kapcsolatának mintájára, Dévics Imre, a szabadkai társulat akkori igazgatója kezdeményezésére, 1960